

Verksamhetsberättelse 2010

FOU äldre norr

Rapport 2010:04 December 2010

Verksamhetsberättelse 2010

Fotografier: Yanan Li, FOU äldre norr och arkivbilder
Grafisk form: www.grawe.se

Förändring pågår

Ett projekt eller en process som leder fram till ny kunskap, kanske en ny arbetsmetod, blir intressant först när den används i praktiken. När resultatet kommer den äldre personen till del. Detta ställningstagande har varit vägledande vid definieringen av FOU äldre norr:s tre projektfaser.

Genomgående i projektfaserna fokuserar vi på implementering och användning av ny kunskap. Innehållet baseras på sådant som i forskningen och av oss bedöms ha stor betydelse för att vi ska lyckas nå ut med våra resultat, men inte minst för att uppnå reell förändring.

Genom att på ett strukturerat sätt använda befintlig och ny kunskap ökar möjligheterna att skapa hållbara projekt och processer till nytta för äldre vården och äldreomsorgen som i förlängningen ska komma den äldre personen till del.

Häng på – läs mer! Förändring pågår!

Eva Henriksen
Verksamhetschef för FOU äldre norr
December 2010

FOU äldre norr

FOU äldre norr är en samäggt forsknings- och utvecklingsenhet där de sex kommunerna Ekerö, Järfälla, Sigtuna, Sollentuna, Upplands-Bro och Upplands Väsby, samt Stockholms läns landsting utgör ägarna.

Verksamheten syftar till att möjliggöra praktisk nytta och ge ökad livskvalitet för den äldre personen genom forskningsbaserad kunskap. Den äldre personens behov och önskemål samt verksamheternas gemensamma erfarenheter inom vård och omsorg ska tas tillvara. En lokalt förankrad kunskaps- och metodutveckling är grunden för FOU äldre norr.

”Förändring pågår” är FOU äldre norr:s kännetecken. Det innebär att vi ständigt arbetar i en föränderlig miljö där utveckling och reflektion går hand i hand med ett kritiskt förhållningssätt i syfte att öka våra kunskaper och förbättra vård och omsorg om den äldre personen.

Verksamheten omfattar hela FoUområdet av forskning, utvecklingsarbete, utvärdering och utbildning med den äldre personens hälsa och välbefinnande i fokus. FOU äldre norr verkar utifrån en helhetssyn på vård och omsorg om äldre för att utveckla samverkan mellan huvudmännen, olika personalgrupper, mellan offentliga och privata vårdgivare, samt mellan forskning och arbetslivet.

www.foualdrenorr.se

Innehållsförteckning

Förändring pågår	3
FOU äldre norr	5
Sammanfattning av det gångna året.....	9
Verksamheten.....	11
Arbete med att nå uppsatta mål och uppdrag.....	11
Aktiviteter	13
Nytt samverkansavtal	13
Aktiviteter under året	13
Utvecklingsprojekt.....	15
Utvärderingsprojekt.....	16
Forskningsprojekt	16
Handledning och nätverk	17
Ej genomförd aktivitet som planerades i verksamhetsplanen för 2010.....	17
Medarbetare	18
Ledarskap/medarbetarskap.....	18
Arbetsmiljö och hälsa.....	18
Personal och kompetensförsörjning.....	18
Jämställdhet och mångfald	20
Ekonomi	21
Mål för verksamheten	21
Resultaträkning.....	21
Aktiviteter/uppföljning	21
Framtidsplaner	22

Sammanfattning av det gångna året

Arbetet som bedrivs vid FOU äldre norr omfattar hela FoU-området av forskning, utvecklingsarbete, utvärdering och kortare utbildningssatsningar. Med brukarens/patientens fokus eftersträvas en hög grad av brukar/patient- och personalmedverkan i arbetet. FoU-enheten verkar utifrån en helhetssyn på vård och omsorg om äldre för att utveckla samverkan mellan huvudmännen och olika personalgrupper, och mellan offentliga och privata vårdgivare, samt mellan akademi och praktik dvs. universitet och högskolor samt andra FoU-enheter.

Fokus för verksamheten under 2010 har varit att arbeta med att initiera och driva utvecklings-, forskningsprojekt och/eller förändringsarbete, samt att handleda och skapa mötesplatser till exempel i form av nätverk, FoU-caféer eller seminarier. Strävan är att arbetet har sin förankring i den lokala praktiska äldrevården och äldreomsorgen, dvs. där den nya kunskapen ska omsättas.

Viktiga projekt som bedrivits där man kan säga att FOU äldre norr bidragit alternativt har goda förutsättningar att bidra till ökad nytta för brukarna/patienterna är till exempel projekten; Bemötande av äldre personer med psykisk funktionsnedsättning; Palliativ vård i SÄBO; Samordningstjänst för multiviktande äldre personer.

Projekt om framtidens äldrevård och äldreomsorg har utvecklats under året. Förberedelser har genomförts för processer som möjliggör för FoU-verksamheten att vara ett lokalt nav för nätverk, samverkan och kontakter mellan högskolorna och vård- och omsorgsverksamheterna (arbetsplatserna). Detta för att bidra till att göra omsorgen och vården om äldre och funktionshindrade personer till attraktiva arbets- och studerande miljöer som på sikt även utvecklas till goda forskningsmiljöer och bidrar således till att göra vården och omsorgen mer evidensbaserad.

Målet med FOU äldre norr enligt det Samverkansavtal som tecknades mellan ägarna den 14 februari 2007, är att arbetet som görs ska leda till nytta för de äldre personer/patienter som bor eller vårdas inom verksamhetens kommuner. Verksamheten ska bidra till att möjliggöra livskvalitet, ökad vård och omsorgskvalitet utifrån forskningsbaserad kunskap samt bidra till ökad delaktighet för äldre personer. Verksamheten ska också stimulera och uppmuntra personal inom äldreomsorg och äldrevård att utveckla och fördjupa kvaliteten i sitt arbete. Det övergripande syftet med FOU äldre norr är att det är en forsknings- och kunskapsbaserad verksamhet där:

- ♦ Projekt som bedrivs leder till en positiv och reell förändring hos alla involverade parter.
- ♦ Effekter av de insatser som görs ska kunna utvärderas och/eller på ett systematiskt sätt följas upp så att slutsatser och lärdom kan dras.
- ♦ FOU äldre norr ska kunna fungera som en katalysator eller referenspunkt, samt vara en källa för inspiration och sprida glädje och lust till utveckling och förändring.
- ♦ Utvecklings- och förändringsprocesser är ständigt pågående processer och arbete som görs måste kunna omsättas i praktiskt handlande, därför är det avgörande för ett projekt att ledningen där projektet bedrivs är engagerad och att den även tar ansvar för implementering av resultat som uppnås.

FOU äldre norr har under 2010 växt och under året har 12 personer, var av sex disputerade, varit anställda vid enheten. Fem av medarbetarna finansieras via externa medel, dvs. finansierade genom sökta medel utanför FOU äldre norr:s basfinansiering. Samtliga medarbetare får den ”tekniska befattningen” av handläggare, det beror på att inom ramen för SLSO:s personalsystem finns inte befattningen forskare eller projektledare, dock är samtliga väl meriterade för FoU-arbete. Viktigt är att personer som arbetar vid FOU äldre norr har hög kompetens inom sitt område samt även är goda pedagoger. Några av medarbetarna vid enheten delar sin arbetstid med annan arbetsgivare och det ses som ett gott komplement till verksamheten att dessa personer har en ytterligare förankring inom äldre-omsorgen eller ett universitet.

Verksamheten

Inriktningen under 2010 har fokuserat på att arbeta med utvecklings-, förändringsprocesser eller forskningsprojekt för att öka kvaliteten på omsorg och vård inom äldreområdet, både inom kommunal äldreomsorg och landstingsfinansierade vårdverksamheter.

För att ett arbete ska lyckas, implementeras och sedan användas i det dagliga vård- och/eller omsorgsarbetet krävs lokal förankring, delaktighet i arbetet och stöd för processer och projekt samt att både det övergripande och lokala ledarskapet är engagerade.

Planen för strategisk och riktad kommunikation och marknadsföring i form av en hemsida och ett nyhetsbrev, har fortsatt att utvecklas under 2010. Arbeta med målgruppsanalys och dess konsekvenser för arbetssätt och uttrycksform har genomförts.

FOU äldre norr leds av en styrgrupp, bestående av en representant för varje ägare samt en representant från Stockholm läns sjukvårdsområde. Gruppen har träffats sju gånger under året. Ett FoU-råd finns för att föra fram ämnen, utmaningar eller projektidéer från respektive kommun till verksamheten. Detta råd har träffats fyra gånger under året.

Arbete med att nå uppsatta mål och uppdrag

Nedan redogörs för hur FOU äldre norr arbetat för att uppnå målen som sattes i verksamhetsplanen 2010.

- ♦ **Mål:** FOU äldre norr ska vara en forsknings- och kunskapsbaserad verksamhet där effekterna av nyttan av vård- och omsorgsinsatser kan mätas och utvärderas.

Måluppfyllelse: Målet anses vara delvis uppfyllt genom pågående eller avslutade projekt/processer och aktiviteter. Då detta mål är under kontinuerlig utveckling går det inte att hävda att det går att uppfylla till fullo. Samtliga projekt, arbeten eller processer som startats under året har haft en tydlig projektplan som inkluderar en tydlig utvärderingsplan eller måluppfyllelseplan.

I arbeten där parametrar för kvantitativa data varit möjliga har sådana tagits med. Kvalitativa data utifrån upplevd effekt har i högre utsträckning kunnat inkluderas i utvärderingarna. Att direkt mäta effekter av insatser på brukare har gjorts där det varit möjligt och befogat. Det händer att anhöriga/närstående fått svara för brukares upplevelser.

Projektet Bemötande av äldre personer med psykisk funktionsnedsättning har genom medverkande personer, sin struktur och innehåll lett till direkta praktiska konsekvenser för den äldre personen. Fokus i interventionen har varit att skapa trygga möten mellan personal och brukare.

I arbetet med att utvärdera projektet Palliativ vård i SÄBO, PVIS, som görs utifrån både kvantitativ data och kvalitativ data mäts direkt effekterna av insatta åtgärder hos både den boende och dennes anhöriga/närstående samt hos personalen som fått utbildning samt även av organisationen av vården och omsorgen. Genom att en baslinjestudie genomfördes av personalen innan utbildningssatsningarna startade går det att jämföra data före och efter projektet. Likaså går det att genom registerstudier följa vårdtagarens väg inom vårdsystemet den sista tiden i livet.

- ♦ **Mål:** FOU äldre norr ska främja lokalt förankrad kunskaps- och metodutveckling och arbetet som görs ska leda till nytta för de äldre personer/patienter som berörs inom de kommuner och Stockholms läns landsting som utgör ägarna.

Måluppfyllelse: Målet anses vara uppfyllt genom de projekt/processer och aktiviteter som genomförts under 2010. Många kreativa idéer för förändrings- och utvecklingsarbeten har resulterat i att konkreta projekt startats och kommer att fortsätta 2011. De processer som FOU äldre norr engagerar sig i har tydligt tagits fram och förankrats utifrån lokala behov samt med den lokala ledningen där arbetet/projektet eller förändringsprocessen ska genomföras. En tydlig mottagare har funnits för alla projekt. Inga projekt får starta om arbetet inte är förankrat lokalt, och/eller i styrgruppen. Den lokala

ledningen där ett arbete utförs måste tydligt vara engagerad i utvecklingsarbetet samt kunna ta ansvar för att arbetet vidmakthålls efter projekttidens slut och utifrån resultatet av utvärderingen av arbetet/projektet. Innan ett arbete påbörjas ska roller och ansvarsfördelning tydligt diskuteras och man ska komma överens. Det är alltid den lokala ledningens ansvar att se till att ett arbete/projekt eller process som man har kommit överens om att genomföra, verkligen kan genomföras i praktiken, sedan är det den lokala ledningen tillsammans med kommunens ledning (eller personer som kommunen utser) ser till att sprida resultaten av genomförda arbeten till övrig personal eller verksamhet/er inom kommunen.

Många kommunala projektledare har under året fått handledning av FOU äldre norr. Genom dessa handledningsinsatser har arbeten anpassats till lokala sammanhang och villkor för att säkerställa förankring och fortsatt hållbarhet av arbetet.

- ♦ **Mål:** Verksamheten ska samverka med högskolor/universitet, och andra FoU-enheter och verksamheter inom äldreområdet.

Måluppfyllelse: Målet anses vara uppfyllt genom pågående eller avslutade projekt/processer och aktiviteter. Samverkan finns mellan samtliga relevanta högskolor/universitet inom länet. Flera av forskarna vid FOU äldre norr handleder studenter på magister- eller forskarnivå i samverkan med högskola/universitet. Forskare vid FOU äldre norr föreläser regelbundet för studenter vid högskolorna/universitet. FOU äldre norr har deltagit i de regelbundna återkommande träffarna med de övriga äldre FoU-enheterna i länet samt med den lokala FoU-enheten inom socialtjänsten samt deltar i det nationella nätverket, FoU Valfärd. FOU äldre norr har även kontakter med nätverk inom EU och har sökt och erhållit forskningsmedel för ett forskningsprogram som syftar till att studera ojämlikhet i bemötande inom hälso- och sjukvården för personer med funktionshinder.

- ♦ **Mål:** Förhållningssättet är att arbete som bedrivs vid FOU äldre norr ska utgå från ett kritiskt, vetenskapligt förhållningssätt.

Måluppfyllelse: Målet anses vara till största möjliga del uppfyllt genom nedanstående projekt/processer och aktiviteter. Då detta mål kan sägas vara under kontinuerlig utveckling är det inte rimligt att hävda att det kan uppfyllas till fullo. Projekt eller utvecklingsarbeten som bedrivs av eller får stöd av FOU äldre norr utgår från befintlig (bästa tillgänglig evidens) kunskap, forskning eller erfarenheter inom det specifika ämnesområdet. Detta görs genom litteratur- och erfarenhetssökning innan ett arbete påbörjas. Kunskap och metoder granskas för att utvecklas. Interna processer används där samtliga projekt belyses och ifrågasätts. Disputerade forskare är involverade som vetenskapliga ledare vid varje projekt. Flera projekt har även forskare från universitet/högskola som medverkar i metodutvecklingen. Genom projekt- och metodhandledning och genom involvering i olika utvecklingsprojekt i verksamheterna (styrgrupper för projekt etc.) verkar vi för att arbetet utgår ifrån ett vetenskapligt förhållningssätt.

- ♦ **Mål:** Verksamheten ska utifrån bästa tillgängliga kunskap (evidens) och praxis bidra till att äldreomsorgen blir en lärande, flexibel och högkvalitativ verksamhet.

Måluppfyllelse: Målet anses vara uppfyllt genom pågående eller avslutade projekt/processer och aktiviteter. Allt arbete/projekt eller förändringsprocess där FOU äldre norr är engagerat måste ha en tydlig förankring i den lokala organisationen där arbetet sedan ska göras och där effekterna av insatserna, efter utvärdering, är tänkta att implementeras. Den lokala ledningens engagemang och stöd är avgörande för utfallet av arbetet samt för att ett lyckat förändringsarbete ska bli bestående och

hållbart. Genom att kontinuerligt kommunicera och diskutera utifrån ”Förändring pågår” sker ett arbete med att påverka synen på kunskap, förändring och utveckling där lärande är en naturlig del av vardagen och sker integrerat i arbetet, inte något som sker i en kurslokal eller skilt från arbetsplatsen. Inom FOU äldre norr pågår en kontinuerlig dialog och diskussion angående metodik för lärande i arbetslivet, ett område som vi anser vara av avgörande betydelse för förändringsarbete och utveckling är att metoder för hur vuxna lär behöver ständigt utvecklas och stödjas.

Aktiviteter

Nya processer har startats under 2010 men FOU äldre norr har även fortsatt att arbeta med processer och projekt som tidigare startats. Processer eller projekt som FOU äldre norr engagerar sig i ska ha tydliga strukturer för projektupplägg, projektledning, utvärdering, såväl som för spridning och implementeringsstöd av resultat som nås. Tidigt i planeringen ska diskussioner föras om projektets hållbarhet. Hållbarhet för hur den kunskap, metod eller förändring som tas fram används och säkras. Andra aktiviteter som är viktiga att framhålla är följande.

Nytt samverkansavtal

Samverkansavtalet mellan de sex ägarkommunerna och Stockholms läns landsting som skrevs 2007 löper ut 31 december 2010. Vid styrgruppsmötet den 12 november 2009 beslutade styrgruppen att förhandlingar om ett nytt Samverkansavtal ska påbörjas. I samband med att arbetet med att ta fram ett nytt avtal tillsattes en konsultfirma för att göra en uppföljning av verksamheten. Efter denna uppföljning har ett nytt samverkansavtal arbetats fram under 2010. Förändringar utifrån tidigare avtal är bland annat att Solna stad går in som ny delägare. Vidare att personer med funktionsnedsättning som omfattas av personkrets 1-3 (Lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade) ingår som målgrupp och att den geriatriska vården lyfts fram i avtalet. Ytterligare en förändring är att avtalet gäller tills vidare med en uppsägningstid på 9 månader. Samtliga ägare undertecknade avtalet under 2010.

Aktiviteter under året

Det är viktigt för FOU äldre norr att fortsätta arbetet med att kommunicera om vikten av forsknings- och utvecklingsarbete samt för att presentera och implementera resultat, ny kunskap och metoder som tagits fram, t.ex. i form av seminarier, konferenser, FoU-caféer/luncher eller frukostmöten. Tanken är att öka kontakterna mellan lokalt utvecklingsarbete, forskning och utbildning.

Under 2010 har olika ”kunskaps- och spridningsaktiviteter” genomförts, exempelvis; Diskussionsmöten med socialtjänsten/biståndsbedömare har ägt rum i flera av ägarkommunerna för att på så vis kunna analysera och stödja utvecklingsbehov och stimulera projektidéer.

Seminarium för projektet Palliativ vård i SÄBO (PVIS) med 150 deltagare där PVIS lyfte frågan om vikten av positiva modeller för samverkan mellan kommuner och landsting för äldre personer i livets slut. Intresset var mycket stort från de personer i kommun och landsting som deltog.

Interaktivt seminarium om utveckling av anhörigstöd arrangerades i Sollentuna om hur vi kan utveckla anhörigstödet. Seminariet riktade sig i första hand till biståndsbedömare och anhörigkonsulenter från våra sex ägarkommuner. Men även medlemmar från Anhörigföreningen och politiker deltog. Seminariet avslutades med en gemensam diskussion om vad vi bör tänka på när vi bygger upp ett offentligt finansierat och organiserat anhörigstöd.

Inom ramen för projektet Palliativ vård i särskilt boende för äldre, (SÄBO), (PVIS), deltog FOU äldre norr i en konferens där samtliga SÄBO-läkare i länet inbjöds. Drygt 60 läkare deltog. Syftet med dagarna var att ge en introduktion till den palliativa vården och understryka vikten av att samverka med all personal på boendena samt att ha gemensam dokumentation. Ytterligare en konferens inom projektet PVIS var en konferens för MAS:arna inom Stockholms län. Tjugo MAS:ar deltog. Syftet med konferensen var att belysa och diskutera MAS:ens roll i det palliativa arbetet. Den ledande frågan var ”Hur kan vi tillsammans utveckla och bidra till en

god palliativ vård i SÄBO?”. Huvudtalare vid konferensen var professor i omvårdnadsforskning, Astrid Norberg som talade om palliativ vård vid demenssjukdom.

Idéseminarium utifrån äldrepsykiatriprojektet i Solna och Sollentuna har gett möjlighet att diskutera hur vi, utifrån varje verksamhets behov och förutsättningar, kan arbeta gemensamt för att ge bästa möjliga vård och omsorg till äldre personer med psykiska funktionsnedsättningar. Målgruppen var verksamhetsföreträdare inom primärvård, psykiatri, geriatrik och äldreomsorg samt företrädare för pensionärs- och handikapporganisationer

Tillsammans med många utställare medverkande FOU äldre norr på Anhörigdagen, En dag för anhöriga, i stadshuset den 10 oktober. Vidare deltog FOU äldre norr som utställare på Fallkonferens i november som arrangerades av FoU-verksamhet i södra länet.

FOU äldre norr har deltagit i arbetsgrupp på Karolinska Folkhälsoakademien (Stockholms läns landsting och Karolinska Institutet) rörande framtagande av Stockholms läns folkhälsoenkät för 2010 och anpassat den till personer över 65 år.

FOU äldre norr medverkade tillsammans med Jakobsbergsgeriatriken på Stockholms läns landstings Patientsäkerhetsdag. Presentationen handlade om införande av ApoDos i slutenvården som ett sätt att öka resurseffektiv patientsäkerhet.

Utöver ovanstående har ytterligare informationstillfällen varit att träffa kommunala nämnder och pensionärsråd, olika intressegrupper för äldre såsom SPF, PRO med flera grupper. En Dialogdag där vi diskuterade viktiga och aktuella frågeställningar genomfördes under våren tillsammans med representanter från pensionärsföreningarna i våra kommuner.

Personal från FOU äldre norr har deltagit i olika utbildningsaktiviteter och konferenser för bland annat personal inom äldreomsorg och äldreomsorg, likaså för studenter på olika utbildningar, pensionärer, anhöriga med flera grupper, bland annat i; Kvalitetsdagen i Solna; Geriatriskt Forum och Up-date Geriatrik för samtliga

geriatriker inom landstinget samt i Sociala rådet, Socialdepartementet.

Ytterligare ett sätt att arbeta med informationsspridning är via hemsidan som under året kontinuerligt uppdaterats och har utvecklats. Nyhetsbrevet har utkommit med 4 nummer under året. Nyhetsbrevet når närmare 1 000 mottagare per utskick.

Under senare delen av året har planering för hur arbetet med Socialstyrelsens nya nationella riktlinjer vid demenssjukdom, ska se ut. Tanken är att göra lokala praktiska arbeten utifrån respektive kommuns/personalgrupps behov och önskemål. FOU äldre norr har sökt medel för detta från landstingets Demensråd. Likaså har medel sökts för att göra en journalgranskningsstudie av läkemedelsbehandling vid Alzheimerssjukdom sökts. Förutsatt att studien godkänns av etisk kommitté och att Demensrådet beviljar medel kommer FOU äldre norr att genomföra projekten.

Ett arbete med att ta fram utbildningsäldreboenden med särskild handledarkompetens för att ta emot högskolestudenter har påbörjats under året. Likaså har ett likadant arbete vid geriatriken startats.

Utvecklingsprojekt

Några exempel på projekt som engagerat samtliga ägarkommuner under 2010 är; Trygga möten - Bemötande av personer med psykisk funktionsnedsättning. Medaktör i detta projekt är Psykiatri Nordväst. Detta projekt stöds av medel från Socialstyrelsen och kommer att pågå fram till 2011. Projektet beviljades ytterligare medel för att fortsätta arbetet med implementering och också att utöka antal medverkande kommuner med Sundbyberg som stod med som medsökande. Under våren 2010 påbörjades etapp två (Järfälla, Upplands-Bro, Ekerö och Sundbyberg) och tre (Upplands Väsby, Sigtuna) med sammanlagt ca 250 deltagare och de sista utbildningsdagarna för etapp tre avslutades i september.

Arbetet med handledarnätverk fortsatte för deltagare i etapp 1 (Solna, Sollentuna) under våren 2010. Inom ramen för etapp två och tre har ca 40 personer deltagit i handledarutbildning och de fortsatta nätverksträffarna genomfördes under hösten 2010. Arbetet med utvärdering av projektet fortsätter. Ytterligare medel har sökt för implementeringsstöd till medverkande verksamheter för 2011.

Ett ytterligare projekt som berör samtliga ägare är projektet Palliativ vård i livets slutskede i särskilt boende för äldre. I detta projekt inkluderas de lokala ASIH-enheterna som servar respektive ägarkommun. Totalt har 72 SÄBO involverats och över 3000 medarbetare utbildade i palliativ vård. I projektet är tanken att pröva olika lokala sätt att göra kompetenshöjande satsningar. Gemensamt syfte är att öka kvaliteten på vården i livets slut för personer som bor i särskilt boende för äldre, med avseende på omvårdnad och bemötande. Ytterligare ska personalen öka sin förståelse för betydelsen av, och tränas i att arbeta i team kring en döende person. Brukarnyttan med detta projekt är att, genom att personalen får ökad kompetens och förståelse för betydelsen av gott bemötande och viktiga omvårdnadsinsatser samt för teamarbete kan deras trygghet att möta döende personer öka så att alla som bor i särskilt boende får en god död. Det utbildningsmaterial som tagits fram genom PVIS erbjuds

från oktober 2010 till utbildningsansvariga inom kommuner och stadsdelar.

Kommunförbundet Stockholms län och Stockholms läns landsting har under hösten 2010 beviljat medel motsvarande en heltidstjänst för att stödja arbetet med att registrera och ta ut data i Svenska Palliativregistret för personal inom särskilda boenden i länet för 2011.

Under 2010 har ett kompetensutvecklingsprojekt genomförts på Ekerö för all vård- och omsorgspersonal som arbetar i de särskilda boendena. Utbildningens syfte var att genom att personalen får ökad kunskap och möjlighet till reflektion i grupp försöka öka kvaliteten av vården i livets slutskede.

Utvecklings- och forskningsprojekt med stöd av FOU äldre norr är införande av ApoDos inom slutenvården. Projektet innebär att Apoteket tillhandahåller dos-expedierade läkemedel till patienterna. Det primära syftet är att höja kvaliteten i omvårdnadsarbetet genom att öka patientsäkerheten.

En pilotstudie om påverkan på balans hos nya brukare av rollator pågår tillsammans med Rehab Nordväst, SLSO. Det primära syftet med pilotstudien var att undersöka om balansen, men också om funktionell muskelstyrka och fysisk aktivitet påverkas av att personerna använder rollator.

Utvärderingsprojekt

FoU-arbete inkluderar ett visst mått av utvärderingsprojekt. Under 2010 avslutades utvärderingen av samverkansprojektet Samordningstjänst för äldre personer (kan jmf med en "Case Manager"). Detta projekt drevs i samverkan mellan SLL, HSN-f, Jakobsbergsgeriatriken, Järfälla och Upplands-Bro kommuner. I projektet etablerades en samordningstjänst för att stärka och samordna resurserna kring den enskilde äldre multisviktande personen. Avsikten var att vården och omsorgen skulle fungera och uppfattas som en helhet av de äldre personerna/patienterna och deras anhöriga/närstående, oberoende om resurserna kommer från kommunen eller landstinget. Tjänsten tillhandahöll hög tillgänglighet för akuta bedömningar och åtgärder i hemmet av samtliga aktörer. Vidare erbjöd tjänsten möjligheten till utökade hemtjänstinsatser, jourtid, samordning mellan vård- och omsorgsverksamheter samt konsultbedömningar med andra yrkesgrupper. Den enskilde medverkande äldre personen erbjöds möjligheten att behålla den hemtjänst och sjukvårdspersonal som han/hon var bekant med sen tidigare. Tjänsten baserades således på befintliga vård- och omsorgsstrukturer inom landstinget och kommunerna med tillägget av en samordningssjuksköterska. Husläkaransvaret var oförändrat kvar hos respektive medverkandes husläkare.

Utvärderingen har avrapporterats till FOU äldre norr:s styrgrupp och till berörda tjänstemän och politiker i kommun och landsting.

Forskningsprojekt

Det är viktigt för en FoU-verksamhet att samverka i olika forskargrupper från olika universitet och högskolor. FOU äldre norr deltar i forskningsprojekt från bland annat Karolinska Institutet, Handelshögskolan, Kungliga Tekniska Högskolan, Arkitekturskolan KTH, Lunds Universitet, Ersta Sköndal Högskola. Ytterligare en aktör är Vinnova. De disputerade forskarna föreläser regelbundet vid olika högskolor.

Några exempel på forskningsprojekt är:

Studier av boendeformer och goda miljöer för äldre. Studien avser boendemiljöer för äldre personer och är ett doktorandarbete från KTH Arkitektskolan.

FOU äldre norr medverkar vid uppbyggnad av en forskarutbildning inom aktionsforskning för personer inom offentlig verksamhet där verksamheten även har en representant i arbetsutskottet för Swedish Participatory Action Research Consortium (SPARC).

Forskning om psykiska funktionsnedsättningar har initierats under året. FOU äldre norr har påbörjat ett forskningssamarbete med FoU Nordväst och Institutionen för Socialt arbete, Stockholms universitet om hur brukare upplever vård, omsorg och stödinsatser från landsting och kommuner.

Under 2010 har FOU äldre norr medverkat i Pedagogy, Education and Praxis (PEP), ett forskarnätverk som syftar till att stärka och utveckla den praktiska forskningen inom olika områden, som exempelvis skolan, vården och omsorgen.

Under 2010 beviljades FOU äldre norr medel utifrån forskningsprogrammet "Inequalities and multiple discrimination in access to Health". En jämförelse mellan länderna Sverige, England, Italien, Österrike och Tjeckien kommer att genomföras i syfte att kartlägga och undersöka samt föreslå policyåtgärder angående förekomsten av multipel (intersektionell) diskriminering av personer med funktionsnedsättning inom hälso- och sjukvården i respektive land. Projektansvarig från Sverige är Fil. Dr Helene Brodin, FOU äldre norr, till hennes hjälp knyts två jurister och två sociologer från Lunds universitet.

Forskare på FOU äldre norr har under 2010 varit handledare till två magisterstuderande; "Personalens upplevelser vid aggressivitet hos personer med demenssjukdom" samt "Smärtlindring av personer med demenssjukdom". Vidare har en doktorand som jämför stöd till anhöriga boende i storstad och på landsbygden fått handledning från forskare på FoU-verksamheten.

Handledning och nätverk

FOU äldre norr ska vara ett nav för nätverk och möten mellan forskare och praktiker, mellan olika grupper och professioner. Detta nav avspeglas i till exempel; Professionell utveckling för personal inom hälso- och sjukvården; Dagens studenter – framtidens medarbetare, Landstingsstyrelsens förvaltning och Centrum för Klinisk Utveckling, KI; Kvalitetsarbete inom geriatriken och den palliativa vården, HSN-f; nätverk för personer som gör förebyggande hembesök. Ett nationellt nätverk för FoU-enheter, FoU-Välfärd (www.fouvalfard.org) är ett ytterligare ett nätverk som FOU äldre norr deltar i. I detta nätverk byts information och kunskap på nationell nivå. Ytterligare ett nätverk är med de övriga fyra äldre FoU-enheterna inom Stockholms län, dvs. Nestor FoU-center, Seniorium, TioHundra och Stiftelsen Stockholms läns Äldrecentrum.

FOU äldre norr har under året handlett ett flertal lokala projektledare i ägarkommunerna och inom landstinget samt även studenter på olika nivåer inom akademien. Ytterligare nätverk utgörs av att respektive forskare deltar i olika nätverk utifrån sitt speciella forskningsområde eller sin yrkesprofession.

Två nätverksträffar för sjukgymnaster och arbetsterapeuter har arrangerats under 2010. Det första mötet handlade om mätmetoder, då universitetslektor och arbetsterapeut Anders Kottorp bjöds in och höll ett föredrag om vad vi ska beakta när vi väljer olika typer av mätmetoder. Eftermiddagen fortsatte sedan med att Anders gick igenom olika mätmetoder specifika för arbetsterapeuter och Elisabeth Rydwick motsvarande för sjukgymnaster, sammanlagt 27 personer deltog på mötet.

Ytterligare en nätverksträff har hållits under hösten. Denna gång var ämnet forskningsmetodik, användning av evidensbaserad kunskap, samt upplägg av projekt.

Studenter från Institutionen för socialt arbete, Stockholms universitet, har varje termin fått möjlighet att göra sina fältstudier med handledning från FOU äldre norr.

Ej genomförd aktivitet som planerades i verksamhetsplanen för 2010

I verksamhetsplanen för 2010 står det att FOU äldre norr ska utveckla ett fokusområde som belyser äldre personer med missbruksproblematik. Ämnet har tagits upp i FoU-rådet samt i nätverket för FoU-enheter inom äldreområdet i länet (tanken var att samtliga 5 FoU-äldre enheter skulle belysa olika aspekter på samma problemområde) och även med den lokala FoU-enheten inom socialtjänsten (IFO), FoU Nordväst. FoU Nordväst har gjort en kartläggning av förekomst av personer med missbruksproblematik i våra kommuner. Data som berör personer över 65 år har FOU äldre norr fått tillgång till. FoU Nordväst saknar för närvarande medel för att kunna analysera sina data närmare. FOU äldre norr avvaktar med att gå vidare med detta arbete. FoU-rådet har inte ansett att detta område är prioriterat eller inkommit med synpunkter på olika aspekter av problematiken som skulle vara intressant att belysa utifrån ett lokalt äldre perspektiv. Av denna anledning har inte fokusområdet som det står i verksamhetsplanen för 2010 utvecklats under 2010.

Medarbetare

Ledarskap/medarbetarskap

Samtliga anställda inom FOU äldre norr stimuleras kontinuerligt att utveckla sina ledaregenskaper genom egen ledning av projekt samt olika utbildningsinsatser. Arbetet inom FoU innehåller alltid inslag av ledarskap varför detta område är centralt för att lyckas med vårt uppdrag.

Alla medarbetare har ett ansvar för den gemensamma verksamhetens arbete, utveckling och resultat. Samtliga förväntas ta ansvar och möjligheten till ökat ansvar erbjuds hela tiden. Medarbetarskapet tydliggörs och diskuteras regelbundet vid diskussion om verksamhetens uppdrag och resultat. För att en medarbetare skall vara handlingsinriktad krävs inte bara att denna har kunskap, erfarenhet och flera olika kompetenser utan också vilja och mod att använda sina kunskaper och få goda möjligheter i organisationen och förutsättningar för att använda dessa.

I resultatet av medarbetarenkäten hade FOU äldre norr i genomsnitt högre poäng än för SLSO generellt. Vid en planeringsdag för alla medarbetare vid enheten diskuterades medarbetarenkäten ingående.

Individuella utvecklingssamtal med varje medarbetare genomförs årligen samt om önskemål finns vid ytterligare tillfälle. Individuella planer för kompetenshöjning diskuteras och följs upp. Medarbetarna uppmuntras att delta i kompetenshöjande utbildningar, kurser, konferenser, nätverk, aktiviteter mm.

Arbetsmiljö och hälsa

FOU äldre norr följer gällande föreskrifter om god arbetsmiljö. Arbetsresor görs med tanke på bästa möjliga miljöval. För att möjliggöra en hälsobefrämjande arbetsplats har samtliga medarbetare informerats och uppmuntras att utnyttja sin friskvårdstimme samt möjligheten att få träningskort enligt SLSO:s policy. På regelbundna arbetsplatsmöten uppmärksammas både psykologiska och sociala förhållanden och

arbetsmiljöfrågor av fysisk karaktär. En ergonomisk genomgång av samtliga arbetsplatser har gjorts genom företagshälsovården under året. FOU äldre norr är ISO 14001:2004 certifierade.

Personal och kompetensförsörjning

FOU äldre norr arbetar aktivt med att skapa möjlighet för medarbetarna att utveckla och ta ansvar för egen kompetens. En god kompetens och tilltro till sin förmåga skapar trygghet i arbetslivet. Forsknings- och utvecklingsarbete bygger på nytänkande, utveckling och lärande; att kontinuerligt revidera gamla invanda arbetssätt och rutiner. Att skapa ett arbetsklimat som möjliggör nya sätt att arbeta och angripa utmaningar är en kärnuppgift för inte enbart verksamhetens ledning utan även för samtliga medarbetare. Syftet med lärande är att utvecklas. För utveckling är det viktigt att ha ett kritiskt förhållningssätt, att våga pröva och experimentera i arbetssituationen, ett sådant lärande ska vara en naturlig del av vardagen, integrerat i verksamheten. Strategiskt viktigt för FOU äldre norr är att alla medarbetare har hög kompetens och erfarenhet för sitt område samt har goda pedagogiska och sociala färdigheter samt kan samverka mellan arbets- och yrkesgrupper, och organisationer.

Planeringsdagar för hela arbetsgruppen har hållits i början av året samt i september. Medarbetare vid FOU äldre norr har deltagit i flera olika nationella och internationella konferenser, mässor mm under året.

Medarbetare anställda under 2010

Befattning	Anställningsform	Kompetens/Utbildning
Verksamhetschef	Heltid	Med dr. Inst. för Folkhälsa och Vårdvetenskap, Uppsala Universitet. Lektor i folkhälsa, Mag. i pedagogik, Lärarutbildning, leg. sjuksköterska, utbildning i ledarskap/organisation.
Bitr. Verksamhetschef Projektledare	Heltid	Mag. i folkhälsa, Karolinska Institutet. Lärare. Utbildning i ledarskap, statistik, brandutbildning, m.m.
Handläggare Projektledare	Deltid* Tjll, post doc.	Med dr. Karolinska Institutet. Sjukgymnast. Utbildning i ledarskap
Frilans	Timanställd*	Kommunikatör, regissör, fotograf
Handläggare Projektledare	Heltid	Mag. i folkhälsa, Linköpings Universitet. Skyddsombud, mm. Slutat under året.
Handläggare Projektledare	Deltid *	Distriktssköterska, ledarskap, stresskonsult, mm.
Handläggare Projektledare	Heltid	Fil dr. Ekonomisk historia, Umeå Universitet. Samhällsanalys.
Handläggare Projektledare	Deltid*	Med dr. Karolinska Institutet. Leg. sjuksköterska. Utbildning i massage, ledarskap, mm. Slutat under året.
Handläggare Projektledare	Deltid	Med dr. Karolinska Institutet. Sjukgymnast. ledarskap, statistik, mm
Handläggare Projektledare	Deltid	Fil dr. Socialt arbete, Stockholms universitet. Ny under året.
Handläggare Projektledare	Deltid	Mag. i samhälls- och kulturanalys. Linköpings Universitet.
Handläggare Projektledare	Heltid*	Mag. i folkhälsa, Karolinska Institutet. Ny under året

* Extern finansiering

Eftersom arbeten ute i ägarkommuner och landstingsverksamheterna bedrivs i projektform innebär det att antalet årsarbetare vid en specifik tidpunkt kan variera. Denna variation kan även förekomma mellan olika år. Antalet årsarbetare beror på hur många olika projekt som påbörjas samt avslutas under ett verksamhetsår samt hur respektive delprojekt finansieras. Vid behov allokeras konsulter med specifik kompetens till verksamheten. Dessa personer ersätts på timbasis.

Sjukfrånvaro som har registrerats under året:

Resultatenheten	2010-12-31			2009-12-31		
	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt
ANTAL	9	2	11	7	2	9
ÅRSARBETARE	7,9	1,5	9,4	6,2	1,5	7,7

Jämställdhet och mångfald

Utifrån verksamhetens uppdrag strävar FOU äldre norr efter att ha en mångfald av individer med olika kompetenser och synsätt. Tre män har varit knutna till FOU äldre norr under 2010. Det är få män som arbetar inom äldreområdet i Sverige, dock har flera konsulter som anlitats varit män. Att bejaka olikheter och ta tillvara på personer som tycker annorlunda är en framgångsfaktor vid forsknings- och utvecklingsarbete. Det systematiska arbetsmiljöarbetet samt miljöarbetet kommer att fortsätta att utvecklas under 2011.

Långsiktig personal- och kompetensförsörjning – inom FoU-verksamhet är det en fördel om personal kan varva arbete vid enheten med praktiskt vård- eller omsorgsarbete, undervisning eller forskning mm.

Jämställdhet – FOU äldre norr eftersträvar efter en så jämn könsfördelning mellan manliga och kvinnliga medarbetare som möjligt.

Mångfald och integration – Att även våra utlandsfödda invånare åldras är ett faktum och det finns en strävan efter att FOU äldre norr även ska kunna ha minst ett projekt som vänder sig till utveckling av äldreomsorg för en sådan grupp. Personal med utländsk bakgrund är välkomna att arbeta/forska/studera/bedriva projekt vid enheten. Idéer, engagemang och viljan till utveckling är det som ska vara ledstjärna för medarbetarna.

Ekonomi

Mål för verksamheten

Ekonomi i balans.

Resultaträkning

Resultaträkning 2010					
RESULTATRÄKNING (Tkr) (per fratype)	Bokslut 1012	Bokslut 0912	Budget 1012	Förändring utfall	Avvikelse mot budget
VERKSAMHETENS INTÄKTER					
Patientavgifter	0	0	0	0	0
Såld hälso- och sjukvård ¹⁾	0	0	0	0	0
Utskrivningsklara patienter	0	0	0	0	0
Utomlänsintäkter	0	0	0	0	0
Övrig såld hälso- och sjukvård	0	0	0	0	0
FOUU-bidrag	3 559	4 701	3 000	-1 142	559
Övriga intäkter	2 481	1 789	1 650	692	831
S:A VERKSAMHETENS INTÄKTER	6 040	6 490	4 650	-450	1 390
VERKSAMHETENS KOSTNADER					
Förändring av semesterskuld	24	6	0	18	24
Personalkostnader	-4 173	-4 405	-3 850	232	-323
Köpta primärtjänster	0	0	0	0	0
Verksamhetsanknutna tjänster	0	0	0	0	0
Läkemedel	0	0	0	0	0
Material och varor	-11	-36	-10	25	-1
Hyreskostnader	-393	-400	-395	7	2
IT-tjänster	-206	-212	-145	6	-61
Kostnader inhyrd personal	0	0	0	0	0
Övriga kostnader	-1 164	-1 376	-190	212	-974
S:A VERKSAMHETENS KOSTNADER	-5 923	-6 423	-4 590	500	-1 333
Avskrivningar	-95	-65	-60	-30	-35
VERKSAMHETENS RÖRELSERESULTAT	22	2	0	20	22
Finansiella intäkter	0	0	0	0	0
Finansiella kostnader	0	0	0	0	0
ÅRETS RESULTAT	22	2	0	20	22
Resultat i % av intäkterna	0,4%	0,0%	0,0%	-4,4%	1,6%

För år 2010 beviljade Socialstyrelsen på regeringens uppdrag FOU äldre norr ett stimulansbidrag för etablering och utveckling av verksamheten 347 800 kronor.

Aktiviteter/uppföljning

Kontinuerlig uppföljning av verksamhetens ekonomi genomförs tillsammans med verksamhetens controller/ekonom och styrgruppen.

Framtidsplaner

Under 2011 kommer verksamheten att fortsätta utvecklas och förändras. Några exempel på kommande utmaningar är:

- ♦ Utveckling av forsknings- och utvecklingsarbete inom området personer med funktionshinder samt inom den geriatriska vården.
- ♦ Lansering av verksamhetens nya namn samt omprofilering av verksamhetsområdet.
- ♦ Utveckling mot längre och hållbara förändrings- och utvecklingsprocesser.
- ♦ Gemensam utveckling av vård och omsorg i samverkan med högskola och universitet vad gäller utveckling av den verksamhetsförlagda utbildningen i samverkan mellan högskolan och praktiken för studeranden från olika nivåer.
- ♦ Utvärderingen av projektet Palliativ vård i Särskilda boenden, PVIS, ska slutföras. I samband med att rapporten är klar kommer ett antal seminarier att hållas över hela länet.
- ♦ Stöd till vård- och omsorgsboenden att använda Svenska Palliativregistret för att säkerställa sin egen kvalitet och kunna göra egna verksamhetsuppföljningar.
- ♦ Utvärdering och vidareutveckling av projektet Äldre personer med psykisk funktionsnedsättning kommer att genomföras. I samband med att rapporten är klar kommer ett antal seminarier att hållas, samt möten för att stärka hållbarheten av resultaten.
- ♦ Inom området demens kommer lokalt utformade utvecklingsprojekt genomföras i flera kommuner där personer från kommunen, primärvård, minnesmottagning och primärvårdsrehab medverkar. Syftet med projektet är att utifrån lokala förutsättningar arbeta med patientsäkerhet och kvalitetshöjande insatser för personer med demenssjukdom i enlighet med de Nationella riktlinjerna för vård och omsorg vid demenssjukdom 2010.
- ♦ Vidare kommer uppföljningen av insatt läkemedelsbehandling hos de patienter som utretts och fått diagnosen Alzheimers sjukdom vid de tre minnesmottagningarna att studeras under förutsättning att etisk kommitté godkänner ansökan.
- ♦ FOU äldre norr avser att öka möjligheten till metod- och projektledarstöd för projektledare i avsikt att varje projekt innehåller ett lärande samt perspektivet, nytta för den äldre personen, medarbetarna och/eller organisationen.
- ♦ Varje projekt som startas ska inte endast ha en tydlig implementeringsplan utan även en god struktur för att nå hållbar utveckling där arbetet ska landa. Erfarenheter och forskning visar att alltför ofta försvinner effekter av ett arbete när projektledningen eller ”eldsjälen” slutar. Verksamhetsledningarna måste därför ha en tydligare lednings- och implementeringsansvar för införandet av projektresultat som framtagits inom FoU-arbetet inom sina områden.

Förändringsarbete tar tid och forskning visar att förändra attityder, rutiner och arbetssätt tar många år. Det är viktigt att det finns förståelse i verksamheterna och hos ägarna att forsknings- och utvecklingsarbete samt förändringsprocesser måste få ta tid. Ett aktivt ägarskap med ansvar för omsättning av ny kunskap är en förutsättning för framgångsrikt forsknings- och utvecklingsarbete.

